

Роль позакласної роботи у формуванні творчої особистості учня

Сергій ДУБОВИЙ,

заступник директора з виховної роботи, старший учитель,
відмінник освіти України

Діяльність педагога – це безмежне поле, яке потребує виснажливості, але творчої праці й обдарує щастям творення людини. Щодня – пошук, несподіванки, відкриття, які неможливі без натхнення...

Позакласна робота – ось той простір, в якому втілюються в життя ідеї та задуми. Це живе спілкування з дитиною поза уроками, можливість залучити її до змістовного проведення вільного часу.

Метою позакласної роботи в гімназії є забезпечення умов для становлення гармонійної і цілісної особистості гімназиста, розвитку його здібностей та обдарувань, збагачення інтелектуального потенціалу й духовності, формування творчої активності. Позакласна робота спрямовується на розв'язання науково-методичної проблеми в системі виховної роботи гімназії «Реалізація особистісно орієнтованих методик виховання в процесі формування творчої особистості учня».

Проблеми гармонійного розвитку учнів завжди були в центрі уваги педагогічного колективу гімназії. Особлива увага приділяється організації змістовного культурного дозвілля дітей. Минуло майже п'ять років відтоді, як наш навчальний заклад змінив свій статус, і питання творчого розвитку учнівської молоді постає ще більш актуально в закладі нового типу. Серед основних завдань, які стоять перед педагогами, є забезпечення необхідних умов для різнобічного гармонійного розвитку кожного учня у вільний від навчання час, формування у школярів усвідомлених потреб щодо змісту та форм культурного дозвілля.

Реалізація мети та виховних завдань позакласної роботи в гімназії відбувається шляхом залучення гімназистів до роботи у гуртках та секціях; у предметно-виховних та виховних клубах; до участі у проектах; у підготовці і проведенні загальногімназійних свят та заходів; у роботі учнівського самоврядування; у конкурсах, фестивалях, змаганнях; у конференціях, семінарах, «круглих столах»; в експерименті «Естетичні та етичні засади розвитку педагогічної майстерності вчителя»; в екскурсійній, краєзнавчо-туристській діяльності.

З метою створення умов для всебічного розвитку дитини, формування її творчої особистості в гімназії працюють десять предметно-виховних та виховних клубів. У діяльності клубів забезпечується органічна єдність навчання, виховання і розвитку учнів. Велику роль у позакласній роботі

відіграють шкільні гуртки та спортивні секції. Всього в гімназії працюють 20 гуртків та секцій. Одним із найбільш розвинутих напрямів позакласної роботи є діяльність спортивних секцій. Зокрема, секції з футболу, вихованці якої брали участь у всеукраїнських та міжнародних змаганнях в Угорщині й Австрії. Футбольна команда ставала переможцем районних змагань. Також у гімназії працюють секції з баскетболу, волейболу, шаховий гурток «Каїса», стрілецький гурток. Все більшої популярності серед школярів набуває секція карате. Керівник секції виводить своїх вихованців не тільки на всеукраїнський, а й на міжнародний рівень.

Ознайомленню учнів з історією та культурою рідного краю, розвитку художньо-естетичних смаків, розширенню кругозору сприяє краєзнавчо-туристська діяльність, яка представлена у гімназії двома гуртками: пішохідного та краєзнавчого туризму.

У гуртку пішохідного туризму проводяться теоретичні та практичні заняття. На практичних заняттях учні вчать орієнтуватися на місцевості за допомогою карти та компаса, проходити нескладні маршрути за описом, рухатися пересіченою місцевістю, в'язати основні туристські вузли, встановлювати намет, розпалювати вогнище за простих погодних умов. Щороку учні гімназії беруть участь у районному зльоті юних туристів. Походи зміцнюють організм дітей, загартовують, виховують відповідальність, самостійність, культуру поведінки, любов та бережливе ставлення до природи; формують особистість; сприяють виробленню багатьох життєво важливих навичок.

Другий гурток туристського спрямування – це туристсько-краєзнавчий гурток «Краяни». «Життя прекрасне ще й тому, що можна мандрувати», – ці слова відомого мандрівника і дослідника М.М. Миклухо-Маклая стали девізом гуртка «Краяни». Суть туристсько-краєзнавчої роботи полягає в тому, щоб відшукати, обґрунтувати і розкрити всю сукупність

особливостей, характерних для певної території; сформувати комплексну генетичну картину життя з природного та соціально-економічного поглядів. Основними напрямками туристсько-краєзнавчої роботи є: походи, експедиції, екскурсії, профільні туристські табори, акції, виставки, конкурси, конференції тощо. Матеріали, зібрані під час експедицій, лягли в основу науково-дослідних та проектних робіт учнів гімназії. Підсумком роботи за рік є міські зльоти. Програма краєзнавчих зльотів передбачає як суто спортивні змагання, такі як туристська смуга перешкод або встановлення намету, так і конкурси з різних напрямів краєзнавства: географії, екології, археології тощо.

Активно працюють гуртки художньо-естетично-го спрямування. Це, зокрема, зразковий колектив дитячого народного танцю «Гопак», хорова студія «Дивоцвіт», гурток «Оригамі», образотворча студія «Веселка», гурток української вишивки «Берегиня», театральні колективи «Крила» та «Джерельце».

За побажанням батьків, для учнів початкових класів було розроблено авторську програму (автор – Т.В. Іванкова, вчитель початкових класів) та впроваджено в практику курс «Оригамі». Діти отримують велике задоволення під час занять у цьому гуртку. Вони базуються на принципах наступності та доступності: від простого до складного. Щоб дитина творчо розвивалась, їй має бути цікаво, тоді вона легко оволодіє основними прийомами та навичками складання паперу, на їх основі навчиться створювати основні базові форми, моделі та об'єднувати їх у композиції. Робота гуртка «Оригамі» спрямована на творче становлення особистості, а саме на розвиток:

- уяви та фантазії;
- творчого нестандартного мислення;
- акторської майстерності;
- комунікативних навичок;
- творчих здібностей;
- художньо-естетичного смаку.

Заняття гуртка мають практичну направленість, діти виготовляють вироби, якими вони можуть прикрасити приміщення та які можна використати в повсякденному житті. Гуртківці активно беруть участь у районних виставках дитячої творчості, різноманітних конкурсах. Проведене анкетування серед батьків та його аналіз показали, що робота гуртка відповідає їхнім запитам і поглядам на розвиток особистості, задовольняє потребу в зайнятості дітей у другій половині дня. Практичний досвід та знання, набуті в процесі відвідування гуртка, знадобляться дитині в подальшому житті, навчать її правильно та раціонально використовувати свій вільний час і сприятимуть самореалізації особистості в суспільстві.

Багато років у гімназії працює гурток української народної вишивки «Берегиня». Процес вишивання дає змогу розкрити творчий потенціал кожного учня і створює сприятливі умови для його розвитку. Вишивання з давніх-давен було найулюбленішим

заняттям українських жінок, а вишивки слугували народними оберегами. Багато учнів гімназії захоплюються цим видом рукоділля. Назва гуртка «Берегиня» не випадкова. Вишивка – величезне багатство, створене протягом віків народними майстринями. Завдання гуртка «Берегиня» – зберегти це багатство й передати його підростаючому поколінню. На заняттях учні навчаються вишивати різними техніками українського народного вишивання та застосовувати ці вміння для виготовлення різноманітних виробів-сувенірів. Вивчення традицій українського вишивання сприяє розвитку інтересу до вишивки, збереженню цих традицій, а також розвитку творчих здібностей, художнього смаку, навчає оцінювати художні якості речей. Діти кажуть, що для них вишивання – це відпочинок після всіх шкільних навантажень.

З радістю діти відвідують заняття образотворчої студії «Веселка». Головною метою занять студії є розвиток продуктивної уяви. Учасники студії реалізують свій творчий потенціал у мистецтві, краще орієнтуються в світі, що нас оточує, виходять зі стін гімназії неповторними, непересічними особистостями. Роботи вихованців студії можна побачити на гімназійних та районних виставках, створюються персональні виставки юних художників.

Педагогічний колектив гімназії з метою формування естетичних цінностей школярів засобами мистецтва, творчого розвитку учнівської молоді велике значення приділяє театральному напрямку позаурочної діяльності. Коли дитина абстрагується, перевтілюється в героя твору, вона ніби проживає певні ситуації, вчиться спілкуватися, розв'язувати проблеми. Це допомагає розкрити творчі здібності особистості. Нині в гімназії працює два театральних колективи – «Джерельце» та «Крила».

Коли шестирічна дитина приходить до першого класу, її життя стає напруженим, інформаційно насиченим, більш різноманітним у своїх виявах та суворим за вимогами. Ці проблеми хвилюють і батьків, і вчителів. Як же зробити так, щоб дитині в гімназії було комфортно? Завдання вчителя сьогодні полягає не лише в тому, щоб навчити дитину читати, писати, рахувати, а й насамперед у сприянні її особистісному становленню та всебічному розвитку. Для того, щоб змістовно, а головне, цікаво для дітей цього віку заповнити їхній вільний час після шкільних занять, було проведено анкетування батьків та опитування дітей. У результаті опитування виникла необхідність створення театрального гуртка для дітей початкових класів. А щоб робота в цьому напрямі була систематичною, послідовною та результативною, постала потреба створити відповідну програму театрального гуртка «Світ казок» і розробити план театально-ігрової діяльності дітей молодшого шкільного віку. Так виник театральний гурток «Джерельце». За створенню програмою, діти поступово й послідовно ознайомлюються з різними видами театрів, різноманітним світом театральних ляльок, розвивають пластику

тіла, засвоюють мову жестів і рухів. Програма передбачає дитячі ігри, інсценізацію народних звичаїв і обрядів, у яких дитина не просто бере участь, а є головною дійовою особою. Важливий елемент програми «Світ казок» – поєднання театральної діяльності з народознавством. Це дає можливість збагатити духовне життя дитини, розбудити в ній прагнення до творчого пошуку. Заняття театальною діяльністю допомагають виявити здібності дітей до акторської майстерності та інтерес до театральної творчості й до мистецтва загалом.

Вистави театрального колективу «Крила», в якому займаються учні середніх та старших класів, неодноразово були представлені на районному конкурсі театральних колективів, де посідали призові місця.

Однією з нових форм позакласної діяльності стала організація та проведення виставок-фестивалів дитячої творчості. Діти та їхні батьки хочуть бачити результати своєї праці. Тому кожен гурток, клуб готує звіт про свою роботу у вигляді виставок, презентацій, захисту проектів, концертів. Працюючи над удосконаленням організації культурного дозвілля школярів, педагогічний колектив постав перед проблемою пошуку нових форм створення виховного простору гімназії. Було визначено ступінь задоволеності учнів у реалізації своїх культурних потреб, враховано побажання дітей та їхніх батьків і розпочато створення нової виховної моделі гімназії на основі діяльності предметно-виховних та виховних клубів.

Клуби об'єднують учнів 1–11-х класів. У клубі «Калейдоскоп» займаються учні 1–4-х класів (початкова школа). Робота клубу здійснюється шляхом організації та проведення тематичних свят. Клуб цікавих зустрічей, спортивний клуб «Здоров'я», туристсько-краєзнавчий клуб «Краяни» залучають до роботи учнів, починаючи з 1-го класу. Інші клуби діють як предметно-виховні («Ерудит» – математика, інформатика, фізика; «Земля» – екологія, географія, біологія, хімія; «Перспектива» – історія, правознавство; «Червоні вітрила» – світова література; «Червона калина» – українська мова та література; «Планета» – іноземні мови) і до їх роботи зазвичай залучаються учні, починаючи з 5-го класу. Створено раду клубів гімназії, яка тісно співпрацює з науково-методичною радою гімназії та учнівським самоврядуванням.

Новою формою організації культурного дозвілля школярів стало проведення свят паралелей (потоків). Під час підготовки до цих свят враховуються вікові та індивідуальні особливості дітей. Свята паралелей дають змогу краще познайомитися між собою учням різних класів потоку, згуртувати дітей. Водночас педагогічний колектив намагається залучати батьків до організації та проведення заходів. Стало вже доброю традицією, коли у святі разом з учнями беруть участь їхні батьки. Співпраця з батьками поглиблюється з кожним роком. Проводяться також родинні свята. Традиційні загальногімназійні

свята, конкурси, виставки, змагання сприяють розвитку творчих здібностей учнів, зміцненню їхньої духовності та становленню особистості. Це, зокрема, такі свята:

- Посвята в першокласники;
- Посвята в гімназисти;
- День однокашника (Наума);
- Віденський бал в гімназії;
- Свято «Успіх» (підсумки навчального року).

Проблема зайнятості дитини в другій половині дня набуває все більшої гостроти та актуальності для батьків і педагогів. Саме тому постає необхідність спрямування дозвілєвої діяльності на творчий та духовно-естетичний розвиток особистості й створення необхідних для цього умов.

Позакласна робота проводиться педагогічним колективом під гаслом: «У гімназії повинно бути комфортно як учню, так і вчителю».

Анотації

Сергій ДУБОВИЙ

Роль позакласної роботи у формуванні творчої особистості учня

У статті висвітлено напрями позакласної роботи в гімназії, зокрема діяльність предметно-виховних і виховних клубів, шкільних гуртків і спортивних секцій.

Ключові слова: позакласна робота, гурток, секція, клуб, творчий пошук, творча особистість.

Сергей ДУБОВОЙ

Роль внеклассной работы в формировании творческой личности ученика

В статье освещаются направления внеклассной работы в гимназии, в частности деятельность предметно-воспитательных и воспитательных клубов, школьных кружков и спортивных секций.

Ключевые слова: внеклассная работа, кружок, секция, клуб, творческий поиск, творческая личность.

Sergiy DUBOVYI

The role of extracurricular work in the formation of the creative personality of a pupil

The article highlights ways of extracurricular work in the gymnasium including activity of subject and educational and also educational clubs, school groups and sports sections.

Keywords: extracurricular work, group, section, club, creative search, creative personality.